

เทศน์เช้า วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ วันนี้วันเฉลิมพระชนมพรรษารัชกาลที่ ๙ รัฐบาลเขาจัดงานยิ่งใหญ่มา
นะ เขาจัดงานยิ่งใหญ่เพราะอะไร เพราะท่านทำให้ประเทศชาติไวยิ่งใหญ่มาก เพราะท่านทำให้
ประเทศชาติไวยิ่งใหญ่มากมันถึงเข้าไปถึงในหัวใจของประชาชน ประชาชนถึงเคารพรักบูชาท่าน
เคารพรักบูชาท่าน เห็นไหม วันนี้วันเฉลิมพระชนมพรรษา แล้ววันนี้เรามาทำบุญวันเฉลิมพระ
ชนมพรรษานะ ระลึกถึงท่าน ท่านได้คุ้มครองดูแลพวกเราให้ร่มเย็นเป็นสุขใจ ถึงมันจะมีการ
กระทบกระทั่งกันบ้าง อันนี้มันเป็นเรื่องนานาจิตตัง นานาจิตตังนั่นเรื่องของเขาแต่ของเราเอาใจ

วันนี้วันเฉลิมพระชนมพรรษา เรามาทำบุญถวายของค์ในหลวงของเรา ถ้าทำบุญถวายใน
หลวงของเรา ให้ระลึกถึงท่าน ระลึกถึงท่าน เห็นไหม “เราจะก้าวตามรอยเท้าพ่อ” นี่เวลาพูดกัน “เราจะ
ก้าวเดินตามรอยเท้าพ่อ” ทำไมต้องก้าวเดินตามรอยเท้าพ่อด้วยละ เพราะพ่อท่านทำความดีไว้ไง เพราะ
ท่านทำความดีเป็นที่ประจักษ์ไง ถ้าเป็นที่ประจักษ์ เราจะทำคุณงามความดีอย่างนั้น คุณงามความดี
อย่างนั้นเป็นทางเดินของใจใจ เป็นทางเดินของคนดี คนดีมันต้องมีสติมีปัญญา มีสติปัญญาเพื่อพา
จิตใจของเราให้มันไปถึงที่สุด ที่สุดแห่งทุกข์ ถ้าพาไปอย่างนั้นมันถึงเป็นความสุขใจ เป็นความสุขที่ไหน

ถ้าคนทำคุณงามความดี ทำแล้วสุจริต มันไม่หวาดระแวง คนทำทุจริตทำสิ่งใดแล้วเรา
หวาดระแวงไปทั้งนั้นนะ ทำสิ่งใดแล้วกลัวความลับจะเปิดเผย ทำสิ่งใดแล้วมีแต่ความปกปิดไว้
นั้นนะทำแล้วมันเป็นความทุกข์ในหัวใจใจ แต่สิ่งที่ได้มาๆ ด้วยปัญญาไง ปัญญาที่คิดว่าเราได้ของเรามา
เราทำแล้วเราได้ของเราๆ

คำว่า “ได้ของเรา” มันได้อย่างไร คุณติ ที่เรามาได้เรามาได้ไหม เรามาเสียสละ การที่เสียสละคือ
ได้ ได้อะไร ได้บุญกุศลไง บุญกุศลคืออะไร ผู้ให้ไง ให้แล้วผู้ที่รับแล้วเขาใช้ประโยชน์ของเขา ใช้
ประโยชน์ของเขา แต่ประโยชน์ของเราๆ คือเราได้มีโอกาสให้ไง ถ้าเรามีของมากมายมหาศาลเลย แล้วเรา
ไม่มีโอกาสให้ เพราะไม่มีผู้ที่จะรับ เราเก็บไว้มันก็น่าอยู่นั่นนะ เพราะเราใช้ประโยชน์ไม่ได้ไง

ถ้าเรามี ถ้าไม่มีผู้รับ เราก็ไม่มีโอกาสให้นะ ถ้าเราจะมีโอกาสให้ เราให้ของเรา ให้ของเราเพื่อ บุญกุศล เพื่อหัวใจของเรา เขาเรียกคนมีบาร์มีใจ ถ้ามีบาร์มีในหัวใจ เราทำเพื่อใจเราๆ มันเป็นเรื่องหยาบ เรื่องละเอียด ของหยาบๆ คนเข้าใจได้ คนรู้ได้ ของที่ละเอียดมันมองจนไม่ได้ มองจนไม่รู้ใจ

คนมาถามประจำ ผีมีจริงหรือเปล่า นรกสวรรค์มีจริงหรือเปล่า

มันเป็นทิพย์ไง มันเป็นทิพย์คือมันพิสูจน์ไม่ได้ด้วยทางวิทยาศาสตร์ไง ถ้าวิทยาศาสตร์พิสูจน์ไม่ได้ แต่ถ้าวิทยาศาสตร์ทางจิตพิสูจน์ได้ พิสูจน์ได้ด้วยอะไร พิสูจน์ได้เวลาคนที่เขากวนา เวลาจิตเขา ส่งออกไปรู้ไปเห็นต่างๆ ความรู้ความเห็นนั้น ความรู้ความเห็นนั้นจริงไหม? จริง แต่ความเห็นนั้นจริง ไหม? ไม่จริง

ไม่จริงเพราะอะไร เพราะจิตใจของเขายังมีกิเลสค้นหาความทะยานอยากของเขา เขามีอุปาทาน ในใจของเขา เขามีความจินตนาการของเขา เขามีการคาดหมายของเขา เขาก็เห็นตามคาดหมาย ตามจินตนาการ ของเขา

แต่ครูบาอาจารย์ของเรา ครูบาอาจารย์ของเราถ้าท่านสิ้นกิเลสแล้ว นั่นนะเป็นความจริง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ความจริง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์เพราะท่านไม่มีอุปาทานในหัวใจไง ไม่มีอุปาทาน ไม่มีการสร้าง ภาพในใจขึ้นมา ถ้ามันเห็นสิ่งใดมันเห็นตามความเป็นจริงอันนั้น

นี่ไง เวลามันเห็นแบบโลกๆ เห็นโดยจินตนาการ เห็นโดยการคาดเดา เห็นแล้ว แล้วก็คิดว่าเป็นของตนๆ แล้วมันก็ไม่เป็นอะไรของตนสักอย่างหนึ่ง แต่ครูบาอาจารย์ท่านเห็นของจริงๆ ท่านเห็นจริงนะ ท่านบอกว่าเห็นจริงก็เป็นผลของวิญญูะ เห็นจริงก็เป็นเรื่องของโลก เห็นจริงก็ไม่ใช่ของเรา

เห็นจริงๆ ท่านยังวางไว้เลย โอ้พวกเราเห็นไม่จริง แหม! ฉันรู้ ฉันเก่ง ฉันแน่ ฉันใหญ่ นั่นนะ อุปาทานใจ ทีนี้คำว่า “อุปาทาน” อันนี้มันเป็นเรื่องของจิตนิสัยของคน ถ้าจิตนิสัยของคน เราพยายาม ทำของเรา

ทำความดีถวายพ่อ ทำความดีถวายพ่อ เราจะเดินตามรอยเท้าพ่อ เดินตามรอยเท้าพ่อเพราะอะไร เวลาเศรษฐกิจพอเพียงมันก็สัน โद्य คนที่จะสัน โद्य คนที่จะถือสัน โद्यได้ คุณกับเราอยู่ในป่าในเขา ท่านทรงศีลของท่าน ท่านก็มีเครื่องอยู่ของท่าน โอ้เราจะสัน โद्यๆ สัน โद्यอย่างไรถ้าเราไม่มีจะกิน มันก็เลยเศรษฐกิจพอเพียงไป

เศรษฐกิจก็ว่าเราทำอยู่ทำกิน ทำอยู่ทำกินของเรา เรามีความสุขความสงบของเรา แล้วมัน
สันโดยๆ สันโดยได้เพราะอะไร สันโดยได้เพราะมันมีสติมีปัญญาไง

แต่ถ้าสันโดยไม่ได้มันมีแต่ความน้อยเนื้อต่ำใจ ใ้้น้อยเนื้อต่ำใจนี้สำคัญมากเลย พอน้อยเนื้อ
ต่ำใจ จะเท่าเขา จะเทียบเคียงเขา ถ้าเทียบเคียงเขา พยายามจะสร้าง เบ่งขึ้นมาเป็นอึ่งอ่าง จะเท่ากับโคไ้
“เท่านี้เท่าหรือยังลูก” มันเบ่งใหญ่เลยนะ มันจะอวด มันจะให้เท่าโค อึ่งอ่างมันอวดลูกมันนะ “เท่านี้
เท่าโคหรือยังลูก เท่านี้เท่าโคหรือยัง”

“ยังหрокแม่”

มันเบ่งจนท้องแตกตายเลย นั่นถ้าจิตใจมันไม่สันโดย เห็นไหม

ถ้ามันสันโดยของมันนะ โช้! โคมันเต็มหล้า มันก็หากินของมันไป ร่างกายมันใหญ่โตขนาด
ไหนมันก็อึดท้องของมันไปตามชีวิตของเขา ถ้าเขามีความสุขก็ความสุขของโค ใ้เราความสุขของอึ่ง
อ่างใช่ไหม อึ่งอ่างนะ มันหาอยู่หากินมันก็เต็มท้องของอึ่งอ่างใช่ไหม มันก็มีความสุขของอึ่งอ่าง อึ่งอ่าง
พ่อแม่ลูกมีความสุขมีความสุขมันก็มีความสุขของอึ่งอ่าง อึ่งอ่างจะมีความสุขเหมือนโคมันเป็นไปได้
อย่างไรละ โคมันก็เป็นโค มันต้องกินหญ้า ดูลิ มันต้องแช่น้ำของมันนะ

ถ้ามันสันตุฎฐิ มันมีความสันโดยในใจ ถ้าความสันโดยในใจ ถ้ามันไม่มีหนี้ไม่มีสิน ถ้ามัน
ไม่มีภาระรับผิดชอบ ไม่มีภาระรับผิดชอบมันต้องมีคุณธรรมอย่างนี้มันถึงจะอยู่โดยสันโดยด้วย
ความสุข แต่ถ้ามันจะเป็นอึ่งอ่าง มันจะเบ่งให้เท่าเขาๆ ด้วยค้นหาความทะยานอยากด้วยไ้

นี่ไ้ “ตามรอยเท้าพ่อๆ” ท่านให้เรามาคลีกันนะ ท่านให้เรารักกันนะ ให้ชุมชนรักกัน ให้ชุมชน
เอื้ออาทรต่อกัน มีน้ำใจต่อกัน มีน้ำใจต่อกัน เห็นไหม ถ้าตามรอยพ่อๆ ต้องตามรอยอย่างนี้ ตามรอยโดย
การกระทำ ตามรอยด้วยมีสติมีปัญญา ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมา ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าท่านสอนไ้ “เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเกิด อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย”

เราตามรอยเท้าพ่อ พ่อที่ท่านเกิดมาท่านเป็นกษัตริย์ ท่านปกครองดูแลเราเป็นบุคคล แล้วท่านก็
ต้องสวรรคตไป แต่คุณงามความดีของท่าน เหตุและผลคือธรรม

“เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเกิด” ก็มีแต่ตามรอยเท้าพ่อๆ ตามรอยเท้าพ่อๆก็กิริยาที่พ่อทำไ้ ความดี
ความชั่ว เหตุและผลเรารวมลงเป็นธรรม “เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเกิด จงมีธรรมเป็นที่พึ่งเกิด” ถ้าเราจะ

มีธรรมเป็นที่พึ่งเกิด เราตามรอยแล้ว คุณงามความดีอันนั้น ถ้าเราระลึกถึงอย่างใดก็ให้ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ระลึกพุทโธฯ ขึ้นมาในหัวใจ จะระลึกถึงอย่างไรเราก็มีสติปัญญาของเรา คั่นคว้าหาใจของเราให้เจอใจ ถ้าคั่นคว้าหาใจของเราให้เจอ ถ้าคั่นคว้าของเรา ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติพยายาม ขวนขวายของเราๆ

ทางโลกเวลาเจ็บไข้ได้ป่วยเขาเสียชีวิต เสียชีวิตเพื่อรักษาอวัยวะ คำว่า “เสียชีวิตเพื่อรักษาอวัยวะ” ถ้าเจ็บไข้ได้ป่วย เสียอวัยวะเพื่อรักษาชีวิตใจ แต่ถ้าถึงที่สุดแล้วครูบาอาจารย์ของท่านปฏิบัติ เวลาถ้ามีสิ่งใดที่มาขัดแย้งในหัวใจ ทำนั่นก็ไม่ได้ ทำนี่ก็ไม่ได้ มันจะเป็นจะตายนะ ทำอย่างนั้นมันวิกฤตเกินไปนะ ถ้าเวลาครูบาอาจารย์ท่านมีสติมีปัญญานะ เวลาถ้าอะไรจะตาย ขอคุณน้ำชีอะไรจะตายก่อน นี่สละชีวิตเพื่อธรรม แม้แต่ชีวิตยังสละได้เลย พอจะสละขึ้นมา เวลาถ้ามันมีสติมีปัญญาขึ้นมา นะ เวลาสละชีวิตเพื่อธรรม

หลวงตาท่านเทศน์ประจำ เวลาท่านวิกฤตของท่านในการประพฤติปฏิบัติ เวลามันหน้าสิ่วหน้าขวานนะ ท่านทุ่มเทหมดเลย เวลาทุ่มเทหมดเลย มันต้องเสียสละกันเต็มที่แล้ว พอเสียสละ ท่านบอกเลย กิเลสตาย เราไม่ตาย

ท่านไม่เคยตายสักที แต่ไอ้ความวิตกกังวลของเรา ไอ้กิเลสค้นหาความทะยานอยากในใจ มันก็ตาย นี่ก็ตาย มันเอาตายมาหลอกทั้งนั้นนะ แล้วพอว่าตาย เข้าอ่อนหมดเลย เห็นไหม นี่ท่านเสียสละชีวิตเพื่อธรรม

แต่ถ้าเป็นกิเลสนะ กิเลสมันล่อมันหลอก เวลาครูบาอาจารย์ท่านคอยแนะนำพวกเรานะ เวลากิเลสมันหลอก เวลาที่เห็นนิมิต เห็นแสงต่างๆ แล้วตามมันไป ท่านบอกว่าอย่าตามไป ถ้ามันเดินตามไป ถ้ามันตกหน้าผามันตายได้นะ เวลามันตายได้ เวลามันหลอกให้ตาย เวลากิเลสมันหลอก มันหลอกให้ตายนะ แต่หลอกให้ตายอย่างนั้นเพราะเราไม่มีสติปัญญาเทียบเท่าไร

แต่ถ้าเวลาเราประพฤติปฏิบัติของเราอยู่ ถ้ามีสติมีปัญญา ถ้ามีผลมันเกิดขึ้นมาในจิตของเรา มันแก้มันไขกัน เพราะอะไร เพราะเวลามันจะตายมันตายที่ภวาสวะ ตายที่ภพ ตายที่ใจนั้นใจ เวลากิเลสถ้ามันตายไปแล้วมันก็ตายสิ้นไปจากหัวใจนั้น แต่ถ้ามันอยู่เหนือหัวใจนั้นมันจะครอบครองหัวใจนั้น แต่ถ้าเป็นเรื่องนิมิต เรื่องความเห็นจากภายนอก มันพาให้ชีวิตนี้ไปสิ้นใจ

“เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิดๆ” นั่นมันเป็นธรรมหรือเป็นกิเลสละ ถ้ามันเป็นกิเลส เราไปพึ่งกิเลส เราไปพึ่งกิเลสค้นหาความทะยานอยาก มันก็หลอกไปไง ถ้าเราพึ่งธรรมๆ ก็พึ่งสติพึ่งปัญญาไง ถ้ามีสติปัญญา เราจะมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด เราก็แยกแยะสิ มันจริงหรือไม่จริง มันเป็นไปได้หรือเป็นไปได้ไม่ได้ ถ้าเป็นไปได้เราก็กว้าง เราไม่ตามมันไป

ถ้าไม่ตามมันไป มันก็หันมาหลอกแล้ว “ของดินะ ถ้าทำมาทางนี้จะสิ้นกิเลสนะ ถ้าอยู่ตรงนั้น มันไปไม่ได้” นี่มันหลอกทั้งนั้นนะ ถ้ามีสติปัญญามันต้องพิสูจน์กันไง คำว่า “พิสูจน์” นะ คนอื่นหลอกเราไม่สำคัญว่ากิเลสหลอกเรานะ ตัวตนของเรา ปัญญาของเรามันหลอกเรา ถ้าหลอกเรา มีสติปัญญาไล่ตามไปหมดนะ เวลาอย่างนี้มันเป็นเรื่องกิเลสหายๆ

เวลากิเลสมันละเอียดข้างใน คูณ เวลาหลวงตาท่านพิจารณาของท่านไปมีสติปัญญา โอ้โฮ! มันสว่างไสวไปหมดเลย มันผ่องใสไปหมดเลยนะ นี่คนที่ปฏิบัติเอง คนคือผู้รู้เอง ผู้ที่เห็นเอง แล้วประพุดติปฏิบัติมาโดนกิเลสหลอกมาเป็นชั้นเป็นตอนเข้ามา เวลาจิตเสื่อมทำอะไรก็ทำไม่ได้ ไปหาหลวงปู่มัน หลวงปู่มันท่านสั่งท่านสอน เวลาท่านปฏิบัติผ่านไปแล้วนะ ท่านบอกเลยนะ สอนเหมือนเด็กๆ เลย

ก็เด็กๆ ก็เริ่มต้นมันก็เด็กๆ เริ่มต้นเหมือนเด็กๆ ก็ว่าจิตใจมันยังไม่มีวิฤติภาวะมันก็เหมือนเด็กๆ มันจะไม่เป็นผู้ใหญ่หรอก แต่มันเป็นขึ้นมาๆ มันปฏิบัติขึ้นมา มันโดนหลอกมา มันพิจารณามา มีครูบาอาจารย์คอยชักนำมา มีการประพุดติปฏิบัติขึ้นมา ผ่านมาเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมา มันมีประสบการณ์มาทั้งนั้นนะ

คำว่า “มีประสบการณ์” จิตมันมีประสบการณ์มามันถึงละเอียดเข้าไป จิตมันมีประสบการณ์มามันถึงผ่านกิเลสเป็นชั้นๆ เข้าไป บุคคล ๔ กุ่ พอไปถึงที่สุดแล้วมันยังไปติดมัน เห็นไหม จิตเรานี้มหัศจรรย์มาก มันทะลุปรุโปร่งไปหมดนะ ภูเขาเตา กา โอ้โฮ! มันมองผ่านได้หมดเลย ไม่มีสิ่งใดบังสายตานี้ได้เลย ทำไมมันมหัศจรรย์ขนาดนี้ ทำไมมหัศจรรย์ขนาดนี้

นี่เวลาบอกว่ากิเลสหายๆ มันก็หลอกมาอย่างหนึ่ง เวลากิเลสละเอียดมันก็หลอกไปอย่างหนึ่ง เวลามันละเอียดเข้าไปในหัวใจมันก็ยังไปหลอกอยู่นั่นนะ ถ้าไปหลอกอยู่นั่น ท่านบอกว่าเปรียบ

เหมือนเรือว่าง แต่มีคนอยู่ แล้วเราก็ก็นั่งขวางอยู่ “อู๊ย! มันมหัศจรรย์”...ไอ้เราไอ้ตัวสกปรกไปนั่งขวางอยู่นั่นละ

ธรรมะมาเตือนๆ เห็นไหม ความสว่างไสว ความผ่องใส ความอลังการทั้งหมดเกิดจากจิต เกิดจากจิต เพราะเกิดจากจิตมันมีที่เกิดไง ถ้ามันมีที่เกิดมันก็มีที่ดับไง ถ้ามันยังมีที่มาที่ไปอยู่ มันต้องไล่ตามกันเข้าไปไง

พอไล่ตามเข้าไป ท่านได้สติปัญญาของท่านมา เวลาท่านมาพิจารณาของท่านใหม่ พิจารณาของท่านใหม่ มันเกิดจากจุดและต่อม จุด จุดคือจุดของภวาสวะ จุดของกิเลส ต่อม ต่อมที่มันเกิดพลังงานอันนี้ ไต่เข้าไปๆ พอไล่เข้าไปนะ ไต่เข้าไปด้วยสติด้วยปัญญา เห็นไหม เราจะบอกว่า กิเลสอย่างหยาบ กิเลสอย่างละเอียด ละเอียดเป็นชั้นๆ เข้าไปในะ

ฉะนั้น เวลาเรามีสติปัญญา ผู้ที่มาวัดใหม่ๆ เวลาภาวนาไปบอก “อู๊ย! จิตมันเร็วมาก ความคิดมันเร็วมาก” เวลาภาวนาไปมันจะทันหมด ไอ้ที่ว่าความคิดมันเร็วมาก สิ่งใดมันเร็วมาก สติปัญญาจะเท่าทันมัน พุทโธๆ ก็ยังมัน พุทโธ หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ ไม่ให้มันคิดไปไกล ไม่ให้มันเคล็ดเปิดเปิงไป ให้มันอยู่กับพุทธานุสติไง เราอาศัยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเครื่องอยู่ไง หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ มันจะไปไหนไม่ไปกับมัน ผูกมันไว้ ผูกมันไว้นะ ไอ้ที่ว่าเร็วๆ เดียวมันหยุดหมดนะ

ถ้ามันหยุดหมดนั่นคือสัมมาสมาธิ ถ้าหยุดหมดเป็นสัมมาสมาธิคือว่ามีสติสัมปชัญญะพร้อม มีสติสัมปชัญญะพร้อมก็รู้ตัวทั่วพร้อมของเรา แล้วรู้จริงๆ รู้ชัดๆ แล้วมหัศจรรย์ มหัศจรรย์กว่าสิ่งที่ศึกษามามหัศจรรย์กว่าสิ่งที่ค้นคว้ามาเห็นไหม ถ้าเราประพฤติปฏิบัติด้วยความที่ว่าเราระลึกถึงใจ

วันนี้วันเฉลิมพระชนมพรรษา เราระลึกถึงในหลวงในหัวใจของเรา ท่านทำคุณงามความดีกับเราไว้มาก ท่านปกป้องคุ้มครองชีวิตเรามาก ท่านให้ความสุขสบายเรามาก ระลึกถึงท่านๆ ทำบุญกุศลเพื่อระลึกถึงท่านไง แล้วระลึกถึงท่าน ท่านก็สวรรคตไปแล้ว แต่สวรรคตไปแล้ว สิ่งนี้มันก็จะฝังใจเราตลอดไป ถ้าเรายังมีโอกาสนั่ง เราระลึกได้ในใจของเรา ถ้าปีหน้าเขาไม่ทำ เราก็ทำได้ แต่เราทำได้ทุกวัน เราทำของเราได้ ใครจะให้ทำไม่ให้ทำ เราก็จะทำของเรา

“เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย” ธรรมคือสัจธรรม เราทำของเราเพื่อประโยชน์กับเรานะ ถ้าประโยชน์กับเราคือเพื่อชีวิตของเรา เราทำคุณงามความดีๆ คุณงามความดีอันนั้นมันจะทำให้เรามีสติ มีสติสัมปชัญญะ มันระลึกได้

แต่ถ้าเราไม่ทำนะ มันแห้งผากในหัวใจ คนแห้งผากในหัวใจมันไม่มีสิ่งใดในใจ มันคิดส่งออกหมด มันตีโพยตีพายไปนะ “ทำไมชีวิตมันเป็นแบบนี้ๆ” แล้วไม่มีจุดเริ่มต้น ไม่มีจะค้นหาสิ่งใด ไม่มีสิ่งใดที่จะเป็นหลักเป็นเกณฑ์

ถ้าสิ่งที่เป็นหลักเป็นเกณฑ์นะ อะไรมันจะเคลื่อนไป อะไรมันจะทำลายไป อะไรมันจะเปลี่ยนแปลงไป เรายังอยู่นะ ใจนี้ยังมีความรู้สึก เรายังอยู่ ความรู้สึกอันนี้ ความรู้สึกอันนี้ รักษาความรู้สึกอันนี้ไว้ ถ้าความรู้สึกอันนี้ถ้ามันดีขึ้น ความรู้สึกอันนี้มีจุดยืนของเรา ความรู้สึกนี้จะมีความสุขของเรา ถ้าความสุขของเรา แล้วมันจะเข้าใจตัวมันเองไง คำว่า “เข้าใจตัวเอง” ปัจจุบันตั้ง สันติภูมิโก มันจะเข้าใจไปหมดไง ถ้ามันเข้าใจไปหมด

เราปฏิบัติใหม่ “จะอย่างไรถ้าผมเป็นพระอรหันต์ ให้ผมทำอะไร”

เอ็งทำเออะ เดี่ยวเอ็งเป็นเอ็งก็รู้ กลัวใจ กลัวว่าเป็นพระอรหันต์จะทำตัวไม่ถูก

ทำไปเออะ พอทำไปเออะ นี่ไง พอจิตมันสงบมันก็รู้ว่ามันสงบ มันมหัศจรรย์ในตัวมันเอง แล้วถ้ามันเกิดมรรคเกิดผลขึ้นมา เกิดปัญญาขึ้นมา มันมหัศจรรย์ๆ แล้วยิ่งสิ่งมหัศจรรย์นะ คุณติ เวลาหลวงตาท่านสิ้นแล้ว ท่านกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กราบแล้วกราบเล่า กราบแล้วกราบเล่า มันมหัศจรรย์ไฉน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้วนะ “จะสอนใครได้หนอ จะสอนใครได้หนอ” ความคิดเราส่งออกหมด ความคิดเราต้องมีสิ่งเปรียบเทียบ ทฤษฎีเปรียบเทียบอะไร ทฤษฎี จิตมันส่งออกไปทฤษฎี ส่งออกไปหมดละ กิริยาอันนั้นนะ ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กิริยาที่เข้ามาที่ใจ หลวงตาพูดประจำ มันซึ่งมาก ท่านบอกเลย พระไตรปิฎกทุกข้อก็เข้าสู่หัวใจของผู้ปฏิบัติ

ส่วนใหญ่แล้วทฤษฎีมันชี้เข้ามาที่ความรู้สึกเรานี้แหละ มันชี้เข้ามาที่นี้ มันชี้เข้ามาที่นี้ แล้วถ้าไม่ชี้เข้ามามันก็ไปรู้ทฤษฎีไม่ได้ ถ้ารู้ทฤษฎีก็ส่งออกหมด แต่ถ้ามันเข้ามาถึง มันปฏิบัติไปแล้วมันจะมีผลกระทบยิ่งถ้าเกิดภาวนามยปัญญา เกิดมรรคญาณ

เวลาหลวงตาท่านพูด เวลาปัญญามันหมุนตัวๆ พวกเรางนะ อะไรของท่านนั้นนะ ไอ้ตัวๆ มันคืออะไร ไอ้ตัวๆ ลูกข้างซ้ายไหม ล้อรถหรือ...ไม่ใช่ เวลาปัญญามันหมุนเข้ามาในหัวใจ นั่นละของจริง มันจะเกิดขึ้น

หัวใจดวงใดไม่มีมรรค หัวใจดวงนั้นไม่มีผล มีมรรคก็มีเกิดมรรคญาณ เกิดศีล เกิดสมาธิ เกิดปัญญา เกิดญาณวิถิ เกิดญาณทัสสนะ เกิดขึ้นกลางหัวใจดวงนั้น เอวัง